

kartki i " +
u Xu/M

Pomorze Tuw
5. Wileń. Bngg. AK
Christa Olgierd
ps. „Noc”, „Leszek”
M: 1598/2536 Pom.

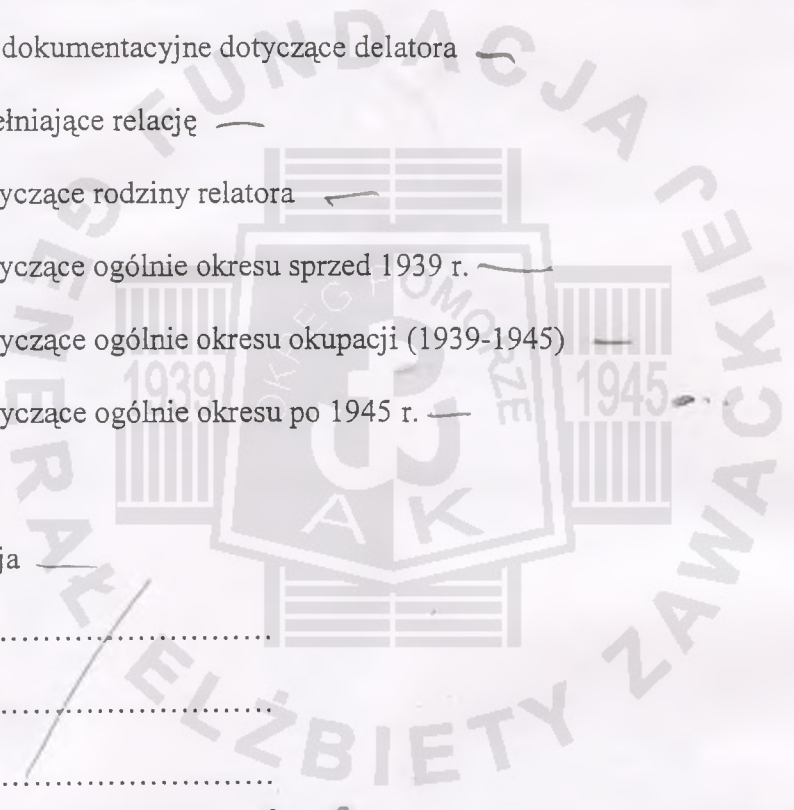
SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI

Christa Olsjerd

T: M: 1598/2536 Pom.

Uczel. 5. Wileńska Bydgoszcz.
AK

- I./1. Relacja k. 3 s. 1-3
- I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące osoby relatora —
- I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące delatora —
- II. Materiały uzupełniające relację —
- III/1. Materiały dotyczące rodziny relatora —
- III/2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r. —
- III/3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945) —
- III/4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945 r. —
- III/5. Inne
- IV. Korespondencja —
.....
.....
.....
- V. Nazwiskowe karty informacyjne : k. 8
- VI. Fotografie dwa i jedno grafiki

1/11. Relacja - Chrysta Olojerd.

1. Życiorys „Chrysta Olojerd”, [w:] Niwimiski Piotr, Za święte sprawy, IPN Gdańsk, 2011, s. 25, kserokop. k. 3 s. 1-3

Niwiński Piotr, Za świętą sprawę,
1 Per gdański, 2011

OLGIERD CHRISTA „LESZEK”

Urodził się 4 I 1923 r. w Wilnie jako syn Kazimierza i Apolonii z Jackiewiczów. Jego ojciec był żołnierzem 2. Brygady Legionów, uczestnikiem wojny polsko-bolszewickiej z 1920 r., po odzyskaniu niepodległości oficerem w 77. pułku piechoty w Lidzie, a następnie w Dowództwie Obszaru Warownego w Wilnie.

Uczeń wileńskiego Gimnazjum Męskiego im. Króla Zygmunta Augusta. Od dziesiątego roku życia harcerz „Błękitnej Jedyńki Żeglarskiej” (o pasjach żeglarskich nie zapomniał przez kilkadziesiąt lat). Przez cały okres szkolny uprawiał z powodzeniem kilka dyscyplin sportowych (członek sekcji pływackiej wileńskiego Akademickiego Związku Sportowego).

Po wcieleniu Wilna do Republiki Litwy w 1939 r. jako uczestnik demonstracji patriotycznej w dniu 11 XI 1939 r. przy Mauzoleum Piłsudskiego na cmentarzu Rossa został zatrzymany i poturbowany przez policję litewską. Spędził miesiąc w więzieniu na Łukiszkach. W maju 1940 r. podjął nieudaną próbę przedostania się na Zachód do Wojska Polskiego przez Estonię. Po powrocie do Wilna miał się różnych dorywczych prac fizycznych w mieście i na prowincji.

W lipcu 1941 r. rozpoczął pracę w konspiracji, przyjmując pseudonim „Noc”. Jako żołnierz Garnizonu Konspiracyjnego Miasta Wilna wykonywał zadania zwiadowcze i sabotażowe. Ukończył kurs młodszych dowódców Armii Krajowej. 17 XII 1943 r. w grupie dwudziestu ochotników wyruszył z cmentarza na Rossie do oddziału partyzanckiego por. Gracjana Fróga „Szczerbca” (późniejsza 3. Wileńska Brygada AK). Początkowo przez miesiąc służył w zwiadzie konnym pchor. Tadeusza Góreckiego „Lemiesza”, następnie w 1. plutonie (→) sierż. Roberta Nakwas-Pugaczewskiego „Okonia” (3. kompania ppor. Jana Kasprzyckiego „Joego”). Pełnił tam funkcję dowódcy drużyny.

Uczestnik wszystkich większych akcji bojowych 3. Wileńskiej Brygady AK. Brał udział, m.in. w bitwie w Mikuliskach (17 I), ataku na Murowaną Oszmiankę (13 V), a także w akcji „Ostra Brama” (7–8 VII 1944). Po walkach o Wilno wycofał się z Brygadą do Puszczy Rudnickiej. Po rozwiązaniu oddziału 17 lipca, przedostał się do Wilna, a stamtąd, po kilku dniach z powodu zagrożenia aresztowaniem przez NKWD, w Nowogródzkie. Szlak bojowy zakończył w stopniu sierżanta.

Od połowy sierpnia do grudnia 1944 r. był dowódcą placówki w Samoobronie Nowogródzkiej w Mancewiczach koło Lidy (placówka podlegała por. Janowi Borysewiczowi

„Krysi”). Jego żołnierze zwalczali administrację okupacyjną, trzykrotnie też odbijali z transportów poborowych do armii sowieckiej. W grudniu 1944 r., po uzyskaniu zgody por. „Krysi”, opuścił Mancewicze, przedarł się do Wilna, a stamtąd wyjechał za kordon graniczny do Białegostoku. Następnie do Lublina, gdzie wraz z innymi partyzantami wileńskimi wstąpił do Oficerskiej Szkoły Piechoty Ludowego Wojska Polskiego. Ukończył ją w maju 1945 r. w stopniu podporucznika. Służył w Warszawie jako instruktor I Szkolnej Dywizji Podoficerskiej, następnie w Skierniewicach i Ełku w 62. pułku 18. Dywizji Piechoty ze sztabem w Białymstoku. Z racji akowskiej przeszłości był szykanowany (jego osobą interesowała się Informacja Wojskowa), co stało się powodem odejścia ze służby w marcu 1946 r.

22 marca przyjechał do Sopotu, gdzie osiadła jego rodzina. Aresztowany przez Urząd Bezpieczeństwa wraz z braćmi (w wyniku działalności brata Zdzisława w patrolu dywersyjnym 5. brygady), na wolność wyszedł po kilku dniach. Za namową brata Zdzisława wstąpił do odtwarzanej 5. Wileńskiej Brygady AK (→) mjr. Zygmunta Szendzielarza „Łupaszki”. 14 IV 1946 r. przybył na miejsce koncentracji partyzantów w Kojtach pod Sztumem. Przybrał tam pseudonim „Leszek”. „Łupaszko” nie uznał stopnia podporucznika z Ludowego Wojska Polskiego, zatwierdzając mu stopień sierżanta. Już pierwsze akcje, w których „Łupaszko” powierzył Chrście dowodzenie (np. zdobycie samochodu do przetrzutu oddziału w Bory Tucholskie), wykazały jego wysokie walory bojowe i kompetencje dowódcze. Na początku maja, w momencie tworzenia dwóch kadrowych szwadronów 5. brygady, otrzymał przydział do szwadronu (→) ppor. Zdzisława Badochy „Żelaznego”, gdzie objął funkcję zastępcy dowódcy. Uczestniczył we wszystkich akcjach szwadronu na rozległym obszarze Borów Tucholskich, Kociewia, Kaszub i Warmii.

10 VI 1946 r., po ranieniu „Żelaznego” w Tulicach (pow. sztumski) w czasie starcia z grupą pościgową Milicji Obywatelskiej i Urzędu Bezpieczeństwa, objął dowództwo i wyprowadził szwadron z obławy. Odtąd dowodził samodzielnie, do momentu przyścia do oddziału (→) Roberta Nakwas-Pugaczewskiego „Okonia” w końcu czerwca bądź na początku lipca, któremu powierzył funkcję zastępcy. 20 lipca w zwycięskiej potyczce z Korpusem Bezpieczeństwa Wewnętrznego niedaleko stacji Lipowa Tucholska „Leszek” został ciężko ranny. Dowództwo szwadronu objął „Okoń”, który rozpoczął odskok z miejsca walki, spodziewając się pogoni ze strony sił bezpieczeństwa. Christa, niesiony przez kilka kilometrów na noszach, został zamelinowany w ziemiance u jednego z gospodarzy we wsi Zimne Zdroje (pow. starogardzki). Następnie wywieziony do Łodzi na operację i rekonwalescencję. Do oddziału powrócił po około trzech tygodniach.

10 VIII 1946 r., w czasie ostatniej koncentracji szwadronów 5. Wileńskiej Brygady AK w lasach nadleśnictwa Błędno, został awansowany przez mjr. „Łupaszkę” do stopnia podporucznika.

Jako dowódcę cechowało go opanowanie, odwaga, doskonałe wykształcenie, ale też umiejętność zaplanowania i wykonywania brawurowych akcji dywersyjnych. Obok „Żelaznego” był głównym pomysłodawcą akcji bojowych szwadronu, w tym słynnego rajdu 19 V 1946 r., kiedy to rozbito siedem posterunków Milicji Obywatelskiej i zlikwidowano grupę NKWD i Urzędu Bezpieczeństwa w Starej Kiszewie. W działaniu wykazywał się rozważą, umiejętnie dostosowując metody partyzanckie do zaistniałych warunków. Dowodził zdecydowanie, utrzymując wysoki poziom dyscypliny i morale wśród podwładnych. W ostatniej fazie

działań szwadron Christy stale współpracował ze szwadronem (→) ppor. Leona Smoleńskiego „Zeusa”. Demobilizacja obu oddziałów nastąpiła 21 XI 1946 r. w okolicach Lipusza na rozkaz komendanta Okręgu Wileńskiego Armii Krajowej płk. Antoniego Olechnowicza „Pohoreckiego”.

Po zamelinowaniu broni, ustaleniu systemu kontaktów i odprawieniu ludzi z zapasem środków finansowych pozwalających przeżyć pierwszy okres w cywilu, Christa wraz z ppor. Smoleńskim „Zeusem” udali się do Gdyni, gdzie próbowali zaadaptować się do nowej rzeczywistości, nie wykluczając jednak powrotu do lasu w razie rozkazu. Do wiosny 1947 r. ukrywał się w różnych miejscach, zawsze z bronią i trucizną. Urząd Bezpieczeństwa planował odnalezienie i likwidację Christy przy użyciu tajnego informatora. Plan nie został zrealizowany, gdyż Christa sam zgłosił się w ramach akcji ujawnieniowej do Urzędu Bezpieczeństwa w Sopocie. Rozpoczął cywilne życie, angażując się m.in. w działalność sportową. Został jednak aresztowany 28 VIII 1948 r., a Wojskowy Sąd Rejonowy w Gdańsku pod przewodnictwem mjr. Juliana Wilfa 13 VIII 1949 r. skazał go na cztery lata więzienia oraz dwa lata utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych. Przebywał w areszcie Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Gdańsku, gdańskim więzieniu karno-śledczym (VI pawilon, tzw. Sing-sing), a po wyroku – w więzieniu we Wronkach, by w końcu trafić do Obozu Pracy Więźniów w Jarosławiu przy tamtejszej kopalni. 14 X 1991 r. postanowieniem Sądu Wojewódzkiego w Gdańsku wyroki orzeczone na Christę zostały unieważnione.

Po wyjściu z więzienia pracował w przemyśle okrętowym (m.in. jako kreślarz w Centralnym Biurze Konstrukcji Okrętowych w Gdańsku), a przed emeryturą jako kierownik działu administracyjnego Stoczni im. Komuny Paryskiej w Gdyni. Przez kilkadziesiąt lat działał społecznie w PTTK w komisji żeglarskiej i narciarskiej, kontynuując pasję sportowe.

W czerwcu 1952 r. Christa rozpoczął współpracę agenturalną z Urzędem Bezpieczeństwa jako tajny informator pod pseudonimem „Kismet”. Jako tajny współpracownik był czynny do 1989 r. (został wyrejestrowany 8 listopada).

W marcu 1990 r. współorganizował Okręg Gdański i Wileński przy ówczesnym Stowarzyszeniu Żołnierzy Armii Krajowej w Gdańsku. Pełnił funkcję wiceprezesa Okręgu Wileńskiego i przewodniczącego Komisji Historycznej Światowego Związku Żołnierzy Armii Krajowej. Był wydawcą środowiskowego pisma „Wileński Przekaz” (1990–1996) i zasłużonym społecznikiem, dbającym o przywracanie pamięci o partyzantach wileńskich i Żołnierzach Wyklętych. Między innymi wystąpił o unieważnienie wyroku na mjr. „Łupaszkę” i (→) Danutę Siedzik „Inkę”. Troszczył się też o groby podkomendnych, odwiedzając je i łóżąc na utrzymanie jednego z nich.

Zmarł 9 XI 2004 r. w Gdańsku. Został pochowany w grobie rodzinnym na cmentarzu katolickim w Sopocie.

Dwukrotnie żonaty, miał dwoje dzieci.

Odnaczony Krzyżem Walecznych, Medalem Wojska i Krzyżem Armii Krajowej.

T. N: 1598 / 2536 Som.

Tisew

Christa Olgierd

✓ V. Slarty informacyjne
h.

RO AK
Gdańsk

Christa Olqierd

członek org. zbrojnej "Szarych
- Łupaszki - Ołchomicze"

Sądzony przez NSR w Gdańsku
31.08.1949 r. pod zarzutem przynależności do K/W org. od lipca 1944
do 3. VII. 1948 r. na terenie Liche,
Koj. Gdańskiego, Łódzkiego, Kroc.
zob. Wyniki Sądu Wojsk. Tom I, K-24
też RO AK s. 5.

H.M.M.

a
ppor. Christa Olsjerd
ps. "Leszek"

RDAK
"AK" 2

zob. art. M. Brnk, Racja po ich
stronie, Biuletyn I PK, nr 8-9/2006
- także w t. nr. 204/813 Pom.
L. Szenieler

W& IX 106

Bory Tucholskie
OMOWAK 3

Christa Cigierd

ps. "Leszek"

- Żołnierz V Brygady działającej w Borach Tucholski
- dowódca szwadronu, który brał udział w ostatniej
akcji partyzanckiej w dniu 21 listopada 1946r. -
we wsi Lipusz pow. Kościerzyna rozbito sklep.
W czasie tej akcji zginęło dwóch milicjantów.
W 1947r. skorzystał z ogłoszonej amnestii. Został
jednak aresztowany w maju 1948r.

Mat. z Konfer., "Armia Krajowa na Pomierzu",
98
str.

K.Wojt./94.

a

por. Chrysta Olgierd
ps. „Leszel”

20AK p 4
5. Wily
Bmyg. AK

Dowódca szwadronu odds. AK
mjr. „Lupański”

zob: T: M-1099/1854 Ciemiński Jan
insp. Chojnice

Wsk. VI, 101

Christa Olgierol
ps. "Leszek"

Pomorska
Dmg. Nr. 5
PK

Dca. zwiadrom, z którym
współpracował Jędrzejewski Alojzy
ps. "Jawor"

zob. mel. Jędrzejewski Alojzy Nr. 289/1908 Pa
- Szew Nr. 11 ~ "Wigilijne Spółk.
part. PK z Niemcami

28.11.12

Christa Olgierd

ps. "Leszek"

"AZ"

6

zob: Strajewski Wacław i in...,
Żytnie wykleci, Warszawa 2002,
s. 378, 379, 392 (bibl. FAP 17K)

all. V/105

++ Christa Olsjerd
ps. „Leszek”

5 Wil. Brzys.
AK 7

zob. Powojenne losy konspiracji
na Pomorzu, pod red. E. Sawickiej,
Dyrektor Kozłowski ego, Tom 1995,
s. 253.

Wł. Xn'12

a ++ Christa Olgierd

~~Brokura~~
"AK" f
8

Łwot, "Białoty" Fundacji
20.12.2004 z adnotacją, posty:
"adresat zmarł"

RP. III 105

Christa Olgierd

ZESZCZANOWANE

WYDZIAŁ HISTORII I SPOŁECZNOŚCIOZNAWSTWA
KATEDRA HISTORII I SPOŁECZNOŚCIOZNAWSTWA
UL. ŻELAZNA 100, 80-009 GDAŃSK
TEL. 022 251 10 00, 251 10 01
WWW.HISTORIA.UG.edu.pl